

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/32/2024
Identifikačné číslo spisu:	8120202015
Dátum vydania rozhodnutia:	30.06.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Holíč
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:8120202015.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Petra Jarkovského - CORYN, Prešov, Jesenná 8, IČO: 32 925 042, zastúpeného advokátom JUDr. Michalom Fecil'akom, Prešov, Jesenná 8, proti žalovanému Mestu Prešov, Prešov, Hlavná 73, IČO: 00 327 646, zastúpenému advokátom JUDr. Martinom Staroňom, Prešov, Hlavná 89, o náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva, vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 11C/8/2020, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 28. apríla 2022 sp. zn. 22Co/51/2021, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaný má voči žalobcovi nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov (ďalej aj ako „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 1. júla 2021 sp. zn. 11C/8/2020 zamietol žalobu o vydanie bezdôvodného obohatenia vo výške 8.260,05 eura s príslušenstvom a žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Dôvodom bol nedostatok aktívnej vecnej legitímácii žalobcu, ktorý nepreukázal, že je subjektom ktorému svedčí nárok na jednorazovú náhradu za zákonné vecné bremeno, ktoré vzniklo podľa § 4 zákona č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 66/2009 Z. z.“) a tiež premlčanie tohto nároku v trojročnej premlčacej dobe, vzhľadom na vznesenú námietku premlčania žalovaným.

1.1. Medzi stranami nebolo sporné, že na predmetných pozemkoch vo vlastníctve žalobcu sa nachádza miestna verejnoprospešná komunikácia - cesta a chodníky vo vlastníctve žalovaného, ktorý nemal ku dňu účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z. k pozemkom pod uvedenými stavbami zmluvne dohodnuté iné právo, pričom k pozemkovým úpravám v danej lokalite doposiaľ nedošlo. Súd prvej inštancie konštatoval, že predmetné stavby verejnosť riadne užíva ako miestnu komunikáciu a chodník, čo je možné len v súlade so stavebným poriadkom (§ 76 ods. 1 zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov) na základe kolaudačného rozhodnutia, pôvodne podľa § 5 zákona č. 87/1958 Zb. o stavebnom poriadku.

1.2. Súd prvej inštancie zdôvodnil zmenu svojej doterajšej rozhodovacej praxe, na ktorú poukazoval žalobca (rozlišujúcej stavbu neoprávnenú a nepovolenú), odkazom na článok 2 ods. 2 CSP (Civilný sporový poriadok zákon č. 160/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov), v zmysle ktorého rozhodol v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít, a to uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 539/2020, ktoré doterajšiu súdnu prax odvolacieho súdu koriguje. Vzhľadom na jednorazový charakter náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva žalobcu, nárok na túto náhradu vznikol predchádzajúcemu vlastníkovi pozemkov, ktorý prevodom vlastníckeho práva na žalobcu neprešiel. Právo na náhradu za vecné bremeno sa premlčalo vo všeobecnej trojročnej dobe a prislúchalo vlastníkovi zaťaženého pozemku, ktorý bol jeho majiteľom v čase vzniku vecného bremena, teda ku dňu účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z. (1. júla 2009), pričom žalobca nadobudol pozemky po viac ako ôsmich rokoch od účinnosti tohto zákona.

1.3. Zmluvu o postúpení pohľadávky pôvodného vlastníka pozemku KN-E parc. č. XXX/X na žalobcu, vyhodnotil súd ako absolútne neplatnú podľa § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka, z dôvodu neurčitosti predmetu postúpenia.

1.4. Svoj záver o jednorazovej náhrade súd prvej inštancie podporil poukazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8Cdo/17/2019. Z charakteru vecného bremena vyplýva, že má charakter vyvlastnenia a v takom prípade poskytnutá náhrada je jednorazová. Nad rámec uvedeného súd prvej inštancie poznamenal, že uplatnený nárok je tiež v rozpore s dobrými mravmi (§ 3 Občianskeho zákonníka) a preto nemôže požívať právnu ochranu. Žalobca dobrovoľne nadobudol nehnuteľnosti, vedomý si ich stavu, uplatňujúc si obdobné nároky v mnohých ďalších prípadoch, bez skutočnej snahy o usporiadanie vzťahov medzi vlastníkom a užívateľom nehnuteľností. Rozhodnutie o náhrade trov konania súd odôvodnil zásadou úspechu (§ 255 ods. 1 CSP).

2. Krajský súd v Prešove (ďalej aj ako „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 28. apríla 2022 sp. zn. 22Co/51/2021 rozhodnutie súdu prvej inštancie ako vecne správne potvrdil. Právnym dôvodom užívania stavby (miestnej komunikácie - cesty a chodníkov) na predmetných pozemkoch žalobcu a jeho právnych predchodcov, bolo zákonné vecné bremeno, ktoré vzniklo podľa § 4 zákona č. 66/2009 Z. z. Predmetom odvolacieho prieskumu bol potom žalobcom napadnutý záver súdu prvej inštancie, že stavby vo vlastníctve žalovaného (miestna komunikácia a chodník), umiestnené na pozemkoch vo vlastníctve žalobcu, boli stavbami povolenými v zmysle § 4 zákona číslo 66/2009 Z. z. Odvolací súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie a poukázal tiež na názor vyslovený v rozhodnutí ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 539/2020, podľa ktorého vo vzťahu k stavbám, ktoré stavali či zriaďovali štátne socialistické organizácie na cudzom pozemku, tieto sa zo zákona stali ich vlastníctvom, respektíve vlastníctvom štátu, a preto nejde o neoprávnené stavby. Za ústavne udržateľný považoval ústavný súd záver (podmienенý historickým výkladom vzhľadom na dobovú preferenciu štátneho vlastníctva), že takéto hmotnoprávne riešenie preferuje legalizačný aspekt pre stavbu vo vlastníctve štátu bez ohľadu na pozemkovo-vlastnícke vzťahy a na eventuálne porušenie stavebných administratívnych predpisov. Odvolací súd uzavrel, že v posudzovanej veci ide o stavby povolené príslušnými kolaudačnými rozhodnutiami.

2.1. Pri posudzovaní ďalšej spornej otázky, charakteru náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva, odvolací súd vychádzal z ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, ktorý riešil obdobnú otázku, týkajúcu sa priznávania primeranej náhrady za zriadenie zákonného vecného bremena v rozhodnutí sp. zn. 7Cdo/26/2014 z 24. 3. 2015, ako aj v rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/49/2014 zo 14. apríla 2016 (publikované pod R 73/2016). V ostatnom rozhodnutí odznel záver, že finančná náhrada za zriadenie vecného bremena podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 182/1993 Z. z.“), je nepochybne majetkovým právom osoby, ktorá je povinným subjektom z vecného bremena, ktoré vzniká „in rem“, vzťahuje sa na každého vlastníka zaťaženého pozemku bez ohľadu na spôsob zmeny vlastníctva. Jeho vznik teda nemožno posudzovať samostatne v prípade každého nového vlastníka zaťaženého pozemku. Finančná náhrada za vznik vecného bremena je nepochybne jednorazová, nemá charakter opakovaného plnenia a v súdnom konaní ju môže vlastník úspešne uplatniť iba v zákonom stanovenej premlčacej dobe, začínajúcej plynúť od účinnosti zákona.

2.2. Z uvedených záverov najvyšší súd vychádzal aj pri posudzovaní otázky priznávania primeranej náhrady za zriadenie vecného bremena podľa zákona č. 66/2009 Z. z., v rozhodnutiach sp. zn.

2Cdo/194/2019 zo dňa 26. 8. 2019 a sp. zn. 8Cdo/17/2019 zo dňa 30. 11. 2020. Argumentoval, že obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. patrí k legálnym (zákonným) vecným bremenám, teda k verejnoprávnym obmedzeniam vlastníckeho práva a týmto charakterom sa významne približuje k obmedzeniu vlastníckeho práva podľa zákona č. 182/1993 Z. z. Svedčiť o tom mala aj ich zhodná zákonná konštrukcia. Odvolací súd konštatoval, že v rozhodnutí sp. zn. IV. ÚS 539/2020 ústavný súd odkázal na judikatúru najvyššieho súdu, v zmysle ktorej finančná náhrada za vznik vecného bremena je jednorazová, pričom je nelogické, aby pri každej zmene vlastníka mal nový majiteľ zaťaženého pozemku nárok na náhradu za už vniknuté vecné bremeno. K obmedzeniu vlastníka pozemku došlo jednorazovo a sledovalo cieľ predísť situácii, že vzťah vlastníka pozemku a vlastníka stavby zostane neupravenie (t.j. vlastník stavby nebude mať titul na užívanie pozemku). Bez ohľadu na to, či vlastník pozemku, ktorému vzniklo právo na jednorazovú náhradu za vecné bremeno ex lege, túto náhradu uplatnil alebo nie, resp. či mu náhrada bola alebo nebola vyplatená, súčasnému vlastníkovi pozemku už nepatrí právo na ďalšiu náhradu za pretrvávajúce obmedzenie jeho vlastníckeho práva.

2.3. Podstatu predmetného názoru považoval za ústavne udržateľnú aj ústavný súd v rozhodnutí sp. zn. IV. ÚS 227/2012. Právo na náhradu za vecné bremeno sa premlčuje vo všeobecnej trojročnej dobe a tento nárok prislúchal vlastníkovi zaťaženého pozemku, ktorý nehnuteľnosť vlastnil v čase vzniku vecného bremena, teda ku dňu účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z. Ak judikatúra najvyššieho súdu, akceptovaná ústavným súdom, dospela k záveru, že právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. vzniklo ex lege jednorazovo tomu, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti zákona, nemôže byť tomu inak ani pri zriadení vecného bremena podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z.

2.4. Odvolací súd sa stotožnil aj so záverom súdu prvej inštancie ohľadom neplatnosti predmetu postúpenia pohľadávky pôvodného vlastníka pozemku KN-E parcelné č. XXX/.X na žalobcu, ktorý vzhľadom na neurčitú dĺžku trvania obdobia, za ktoré má existovať pohľadávka (t. j. za obdobie dvoch rokov, respektíve troch rokov späť, podľa toho či došlo k bezdôvodnému obohateniu alebo k užívaniu na základe vecného bremena), dospel k záveru o neplatnosti právneho úkonu podľa § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

2.5. Na záver sa odvolací súd vyjadril k odvolacej námietke žalobcu, o nesúlase s právnym názorom súdu prvej inštancie, ktorý okrajovo konštatoval rozpor uplatňovaného nároku s dobrými mravmi (§ 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka), s ktorým sa odvolací súd stotožnil. Označené rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva zo dňa 2. 7. 2019 č. 4014/12 Peter Jarkovský proti Slovenskej republike považoval za použiteľné aj na tento prípad, keďže sťažovateľov nárok bol zamietnutý pre rozpor s dobrými mravmi, vzhľadom na špecifické okolnosti, najmä dobrovoľné nadobudnutie majetku s plným vedomím jeho stavu a uplatňovanie podobných nárokov v mnohých iných prípadoch, bez skutočnej snahy o úpravu vzťahov medzi vlastníctvom a užívaním. Rozhodnutie o náhrade trov odvolacieho konania odôvodnil súd § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj ako „dovolateľ“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a), b) CSP. Navrhol, aby dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu, prípadne aj rozhodnutie súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Porušenie práva na spravodlivý proces vzhľadom na nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorému vytykal právny záver o neplatnosti zmluvy o postúpení pohľadávky zo dňa 21. 8. 2019 a tiež jeho nedostatočné odôvodnenie. Namietal, že odvolací súd sa stotožnil s rozhodnutím súdu prvej inštancie, napriek jeho vnútorným rozporom, keď skonštatoval, že sa mienila podľa zmluvy postúpiť pohľadávka za užívanie pozemku za obdobie od 21. 8. 2016 z 21. 8. 2019, avšak následne súd posúdil zmluvu ako neplatnú z dôvodu neurčitosti predmetu postúpenia. Zo strany súdu malo dôjsť i k porušeniu zásady preferencie výkladu právneho úkonu v prospech jeho platnosti a rozhodnutie súdu prvej inštancie bolo v uvedenom smere prekvapivé (neplatnosť zmluvy o postúpení žalovaný nenamietal).

3.1. Porušenie práva na spravodlivý proces dovolateľ odôvodnil aj odklonom od rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, pri posudzovaní vzniku vecného bremena k pozemkom zastavaným stavbami (ktorý súd nezdôvodnil), čím došlo k zásahu do jeho legitímnych očakávaní. V rozhodnutí sp. zn. 12Co/13/2021 zo dňa 17. 6. 2021 dospel odvolací súd v totožnej právnej situácii k opačnému názoru (stavby neboli povolené podľa právnych predpisov) a navyše podľa názoru dovolateľa pri zodpovedaní

otázky či stavba bola povolená v súlade s platnými právnymi predpismi, bol odvolací súd viazaný jej skorším posúdením. V označenom spore totiž došlo k vyriešeniu hmotnoprávneho vzťahu medzi vlastníkom stavby (miestnej komunikácie), teda žalovaným a jedným z vlastníkov pozemkov pod stavbou, ktorým posúdením bol odvolací súd viazaný. Odvolací súd sa tým odklonil aj od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, v zmysle ktorej ak už bola právoplatne vyriešená určitá otázka hmotnoprávneho vzťahu účastníkov, je súd v inom konaní, v ktorom má tú istú otázku posúdiť ako prejudiciálnu, viazaný jej skorším posúdením (sp. zn. 1Cdo/44/2010, sp. zn. 4Cdo/161/2020 a sp. zn. 8Cdo/216/2020).

3.2. Dovolateľ prípustnosť dovolania vyvodzoval tiež z nesprávneho právneho posúdenia veci, poukazujúc na potrebu vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte vyriešená nebola (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP). Namietal nesprávne posúdenie otázky či miestnu komunikáciu - cestu a chodník na pozemkoch žalobcu, možno považovať za stavby, na ktoré sa vzťahuje § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z., teda či k nim vzniklo zákonné vecné bremeno, keďže v konaní nebolo administratívnymi rozhodnutiami preukázané, že tieto stavby boli povolené podľa platných právnych predpisov. Uviedol, že žalovaný nepreukázal existenciu rozhodnutia o povolení stavby, stavebného povolenia alebo kolaudačného rozhodnutia (a ak existujú či sú právoplatné), ako ani súhlas vlastníka so stavbou na jeho pozemku. K pozemkom tak nevzniklo zákonné vecné bremeno a žalovaný užíva pozemky bez právneho dôvodu, preto musí mu vydať bezdôvodné obohatenie, ktoré tým získal. Podľa názoru žalobcu neobstojí ani poukaz odvolacieho súdu na uznesenie ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 539/2020, ktoré sa navyše primárne zaoberalo vecou z hľadiska pojmu neoprávnená stavba, hoci pre konanie v prejednávanej veci je rozhodujúci pojem nepovolená stavba. Napokon označené rozhodnutie nie je možné považovať za ustálenú rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít, keďže nie je meritórny rozhodnutím, v dôsledku čoho nejde o rozhodnutie precedenčného charakteru (sp. zn. I. ÚS 575/2016).

3.3. Druhá právna otázka, ktorú podľa žalobcu odvolací súd nesprávne právne posúdil, a ktorá ešte nebola dovolacím súdom riešená (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP) spočívala v tom, či má náhrada za obmedzenie vlastníckeho práva k pozemku zákonným vecným bremenom podľa zákona č. 66/2009 Z. z. povahu jednorazovej náhrady, na ktorú vzniklo právo dňom účinnosti tohto zákona alebo má povahu opakujúceho sa plnenia, na ktoré vzniká právo postupne až do definitívneho vyriešenia vzťahu k pozemku zaťaženého týmto vecným bremenom. Žalobca uviedol, že v tejto otázke síce existuje ustálená prax (sp. zn. 2Cdo/194/2018 a sp. zn. 8Cdo/17/2019), ale tá je nesprávna a mala by sa zmeniť, preto je daný dôvod dovolania uvedený v § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Svoj názor odôvodňoval tým, že vecné bremená, ktoré vznikajú zo zákona, majú rôzny právny režim, na čo poukázal aj ústavný súd v náleze sp. zn. PL. ÚS 42/2015, v ktorom sa zaoberal ďalšími zákonmi, ktoré zriaďujú vecné bremená, a to jednak zákonmi, ktoré sa vôbec nezaobierajú otázkou náhrady za zriadenie vecného bremena (napr. zákon č. 66/2009 Z. z.), zákonmi, ktoré priznávajú náhradu za zriadenie vecného bremena, ale nestanovujú výslovne, že ide o jednorazovú náhradu (napr. zákon č. 442/2002 Z. z. o verejných vodovodoch alebo stavebný zákon) a zákonmi, ktoré priznávajú náhradu za zriadenie vecného bremena a konkretizujú, že ide o jednorazovú náhradu (napr. zákon č. 251/2012 Z. z. o energetike alebo zákon č. 351/2011 Z. z. o elektronických komunikáciách). Jediným ústavne konformným výkladom zákona č. 66/2009 Z. z. je podľa žalobcu taký výklad, ktorý umožňuje vlastníkovi zaťaženého pozemku domáhať sa opakovanej náhrady za obmedzenie jeho vlastníctva zákonným vecným bremenom, a to za každý jeden deň trvania tohto vecného bremena. Dovolateľ zdôraznil dočasný charakter posudzovaného zákonného vecného bremena a účel zákona č. 66/2009 Z. z., a to aby vlastníci pozemkov a obce (VÚC) definitívne vysporiadali právne vzťahy k týmto pozemkom.

3.4. Tretia otázka, ktorej prípustnosť odvodzoval žalobca z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP, pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od svojej ustálenej rozhodovacej praxe, znela či možno nadobúdanie pozemkov zastavanými stavbami vo vlastníctve tretích osôb a následné uplatňovanie si práva na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva považovať za výkon práva v rozpore s dobrými mravmi. Argumentoval, že výkon práva nemožno označiť za výkon v rozpore s dobrými mravmi. Odvolacím súdom označené rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva podľa názoru žalobcu na prejednávanú vec nedopadá a jeho závery nie je možné aplikovať en bloc v každom konaní žalobcu.

4. Žalobca po uplynutí zákonnej lehoty na podanie dovolania (podaním zo dňa 3. 11. 2023), v kontexte

záverov dovolacieho súdu o podobnej zákonnej konštrukcii vecných bremien podľa zákona č. 182/1993 Z. z. a zákona č. 66/2009 Z. z., poukázal na názor vyslovený v rozhodnutí ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 677/2022 zo dňa 20. decembra 2022, ako obiter dictum, že prímer so zákonným vecným bremenom podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. (ani poukaz na R 8/2016) nie je namieste, pretože zákonné vecné bremeno v tomto prípade nie je mienené ako dočasné riešenie úpravy vzájomných vzťahov k príľahlému a zastavanému pozemku v bytovom dome. Obdobne v rozhodnutí II. ÚS sp. zn. 118/2023 zo dňa 15. 3. 2023 ústavný súd k poukazu sťažovateľky na judikát najvyššieho súdu R 8/2016 uviedol, že nie je aplikovateľný na posudzovaný prípad, vzhľadom na predmet a rozsah jeho úpravy podľa § 1 zákona č. 182/1993 Z. z.

5. Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu navrhol, aby dovolací súd dovolanie odmietol, alternatívne ako nedôvodné zamietol. V prejednávanom prípade na predmetných pozemkoch vzniklo zo zákona č. 66/2009 Z. z. v prospech vlastníka stavby vecné bremeno, ktorého obsahom je držba a užívanie pozemku pod stavbou, vrátane práva uskutočniť stavbu alebo zmenu stavby, pričom prvá právna otázka nastolená žalobcom nemá podľa žalovaného význam pre prejednávanú vec, ani pre budúcu súdnu prax. Po ustálení rozhodovacej praxe dovolacieho súdu náhrada za zákonné vecné bremeno je jednorazová a právo na ňu vzniklo ku dňu účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z. (1. júla 2009). Žalovaný zdôraznil záver odvolacieho súdu, že žalobca už v čase kúpy predmetných pozemkov musel mať vedomosť o tom, že na daných pozemkoch sa nachádza stavba miestnej komunikácie, teda nadobudol majetok dobrovoľne a s plným vedomím jeho stavu.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) žalobca, zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorého neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) a dospel k záveru, že dovolanie je potrebné ako neprípustné odmietnuť.

7. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

8. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011).

9. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek dôvodov a hľadísk.

10. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania (viď napr. rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 80/09, II. ÚS 79/08, IV. ÚS 476/2012). Dovolací súd preto pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania (t. j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné. Dovolanie je prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z ustanovenia § 420 CSP alebo § 421 CSP. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania treba dôsledne odlišovať od dôvodov, ktoré zakladajú opodstatnenosť dovolania. Opodstatnené (dôvodné) je také prípustné dovolanie, v ktorom je oprávnene uplatnený dovolací dôvod. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). V prípade dovolania prípustného podľa § 420 CSP je dovolacím dôvodom procesná vada

zmätočnosti uvedená v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP), v prípade dovolania, ktoré je prípustné podľa § 421 ods. 1 CSP, je dovolacím dôvodom nesprávne právne posúdenie veci (§ 432 ods. 1 CSP).

11. Žalobca prípustnosť podaného dovolania vyvodzoval primárne z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Porušenie práva na spravodlivý proces opieral o tvrdenie, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nedostatočne odôvodnené. Dovolací súd preto prostredníctvom uplatnených dovolacích námietok skúmal, či došlo k dovolateľom namietanej procesnej vade.

12. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces je i právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo strany sporu na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (III. ÚS 107/07).

13. Podľa ústavného súdu zjavná neodôvodnenosť (arbitrárnosť) rozhodnutia všeobecného súdu je najčastejšie daná rozporom súvislosti právnych argumentov a skutkových okolností prerokovaných prípadov, s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky, súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Uvedené nedostatky musia pritom dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 Ústavy (II. ÚS 302/2019-44 z 20. februára 2020, ods. 17).

14. K námietke nepreskúmateľnosti a arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu vo väzbe na jeho odsek 31 a 33 a odsek 41 a 47 rozhodnutia súdu prvej inštancie, s ktorým tvorí kompletizujúcu jednotu (rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 78/05, sp. zn. III. ÚS 264/08, sp. zn. IV. ÚS 372/08), dovolací súd uvádza, že v posudzovanom spore obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu zmätočnosti zmysle § 420 písm. f) CSP.

15. Z odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie (ods. 41) vyplýva, že súd kvalifikoval zmluvu o postúpení pohľadávok medzi postupcom (pôvodným vlastníkom pozemku) a žalobcom zo dňa 21. 8. 2019, ktorou malo dôjsť k postúpeniu pohľadávky za užívanie pozemku stavbou miestnej komunikácie, ako neplatnú podľa § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Predmet postúpenia súd považoval za neurčitý z hľadiska vymedzenia dĺžky trvania obdobia, za ktoré mala vzniknúť a existovať pohľadávka, a to podľa toho či došlo k bezdôvodnému obohateniu žalovaným alebo k užívaniu pozemku na základe vecného bremena (t.j. za obdobie dvoch, respektíve troch rokov spätne od uzavretia zmluvy). Odvolací súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie o neurčitosti predmetu postúpenia (pôvodného vlastníka pozemku KN-E parc. č. XXX/X) na žalobcu, vzhľadom na neurčitú dĺžku trvania obdobia, za ktoré mala pohľadávka vzniknúť a dospel k rovnakému záveru o neplatnosti právneho úkonu podľa § 37 ods. 1. Občianskeho zákonníka.

16. Dovolací súd sa nestotožnil s námietkou dovolateľa o vnútorne rozpornom odôvodnení rozhodnutia súdu prvej inštancie (odsek 47), ktorý poukazom na mienené (nie vyjadrené) postúpenie pohľadávky za užívanie pozemku v období troch rokov (od 21. 8. 2016 do 21. 8. 2019), sledoval argumentačnú líniu posúdenia charakteru pohľadávky, uplatnenej ako opakujúce sa plnenie za vzniknuté vecné bremeno (nie bezdôvodné obohatenie, ku ktorému nedošlo), ktoré plnenie z už spomenutých dôvodov žalobcovi nepatrilo a právo na jednorazovú náhradu za vecné bremeno, prináležiace právnomu predchodcovi ako vlastníkovi pozemku v čase jeho vzniku (t. j. účinnosťou zákona č. 66/2009 Z. z.), bolo v trojročnej dobe premlčané. Preto aj v prípade platnosti zmluvy o postúpení, uplatňovaná pohľadávka vzťahujúca sa na obdobie troch rokov spätne od uzavretia zmluvy, by nemohla byť žalobcovi priznaná.

17. Námetka žalobcu o prekvapivom rozhodnutí súdu prvej inštancie, posúdením neplatnosti zmluvy o postúpení pohľadávky nemohla obstáť. Len platná zmluva o postúpení pohľadávky môže mať za následok zmenu v osobe veriteľa, keďže nový veriteľ (postupník) nadobúda nielen postupovanú pohľadávku, ale spolu s ňou tiež aktívnu vecnú legitímáciu k jej uplatneniu. Aktívnu vecnou legitímáciou sa rozumie také hmotnoprávne postavenie, z ktorého vyplýva subjektu - žalobcovi ním uplatňované právo (nárok), respektíve mu vyplýva procesné právo si tento hmotnoprávny nárok uplatňovať. Preskúmavanie vecnej legitímácie, či už aktívnej (existencia tvrdeného práva na strane žalobcu), alebo pasívnej (existencia tvrdenej povinnosti na strane žalovaného) je imanentnou súčasťou každého súdneho konania. Súd vecnú legitímáciu skúma vždy aj bez návrhu, a aj v prípade, že ju žiaden z účastníkov konania nenamietá (rozsudok najvyššieho súdu z 29. 6. 2010 sp. zn. 2Cdo/205/2009).

18. Dovolací súd pripomína, že posudzovanie vecnej správnosti vyššie uvedených právnych záverov odvolacieho súdu, nie je predmetom dovolacieho konania podľa § 420 písm. f) CSP. Podľa ustálenej judikatúry najvyššieho súdu nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu zmätočnosti uvedenú v § 420 písm. f) CSP (R 24/2017, 1Cdo/202/2017, 2Cdo/101/2017, 3Cdo/94/2017, 4Cdo/47/2017, 5Cdo/145/2016, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/76/2018, 9Cdo/58/2022). Uvedené sa vzťahuje aj na poukaz dovolateľa na zásadu preferencie výkladu právneho úkonu v prospech jeho platnosti, či argumentáciu o platnosti zmluvy o postúpení pohľadávky.

19. Je vhodné dodať, že obligatórna písomná forma zmluvy o postúpení pohľadávky sa vzťahuje aj na predmet zmluvy, teda samotnú pohľadávku, ktorej identifikácia (popis právnych skutočností, na ktorých sa zakladá) v písomnej forme nemôže byť nahrádzaná, či dopĺňaná. Ak ide o právny úkon, pre ktorý je pod sankciou neplatnosti stanovená písomná forma, musí byť určitosť prejavu vôle daná obsahom listiny, na ktorej je tento prejav vôle zaznamenaný. Nestačí, že účastníkom právneho vzťahu je jasné, čo je predmetom zmluvy, ak to nie je zrejmé z jej textu. Výkladom však nemožno obsah predmetného právneho úkonu dopĺňať. Interpretácia obsahu právneho úkonu súdom podľa § 35 ods. 2 Občianskeho zákonníka, nemôže nahrádzať alebo meniť už urobené prejavy vôle.

20. Dovolateľ porušenie práva na spravodlivý proces videl tiež v neodôvodnenom odklone odvolacieho súdu od jeho rozhodovacej praxe, pri posudzovaní vzniku zákonného vecného bremena k pozemkom zastavaným (rovnakými) stavbami ako v prejednávanej veci, majúci legitímne očakávania, že jeho spor bude v dôsledku rovnakých skutkových a právnych okolností rozhodnutý rovnako.

21. V posudzovanej veci odvolací súd podľa § 387 ods. 1, 2 CSP potvrdil ako vecne správne rozhodnutie súdu prvej inštancie, s ktorým tvorí kompletizujúcu jednotu. V odseku 46 odôvodnenia rozhodnutia súd prvej inštancie zdôvodnil odklon v danej veci, od rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, ktorou argumentoval žalobca (ktorá v obdobných právnych veciach rozlišovala medzi stavbou neoprávnenou a nepovolenou), s poukazom na článok 2 ods. 2 CSP a rozhodujúc tak aj v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít, ktorou ústavný súd nepochybne je. Svojím uznesením sp. zn. IV. ÚS 539/2020 podľa súdov nižšej inštancie korigoval doterajšiu prax odvolacieho súdu.

22. Zákonná formulácia princípu právnej istoty vyjadrená v čl. 2 CSP chráni hodnotu predvídateľnosti práva resp. súdnych rozhodnutí ako jednu z najvyšších ústavných hodnôt materiálneho právneho štátu. V zmysle odseku 2 citovaného článku je právnou istotou stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít; ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo. Ak sa spor na základe prihliadnutia na prípadné skutkové a právne osobitosti prípadu rozhodne inak, každý má (podľa odseku 3 tohto článku) právo na dôkladné a presvedčivé odôvodnenie tohto odklonu.

23. Pre rozhodovanie súdu nižšej inštancie platí, že iba rozhodovanie v súlade s ustálenou súdnou praxou je úplným naplnením požiadavky spravodlivého procesu a princípu právnej istoty, ktorý je vyjadrený v článku 2 ods. 2 základných princípov Civilného sporového poriadku. Sporové strany legitímne

očakávajú, že ich spor bude rozhodnutý za obdobnej skutkovej a právnej situácie rovnakým spôsobom, najmä ak v podobnej veci existujú publikované rozhodnutia, čím sa majú na mysli predovšetkým rozhodnutia zverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky.

24. V súlade s článkom 2 ods. 2 CSP súdy nižšej inštancie dospeli v prejednávanej veci k záveru, že prejednávaný spor je potrebné rozhodnúť reflektujúc tiež uznesenie ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 539/2020 zo dňa 28. 10. 2020. V odôvodnení dovolaní napadnutého rozhodnutia, v súlade s § 393 ods. 2 CSP, odvolací súd relevantné závery rozhodnutia ústavného súdu, akceptujúceho preferenciu legalizačného aspektu pre stavbu pôvodne vo vlastníctve štátu bez ohľadu na pozemkovo-vlastnícke vzťahy a tiež bez ohľadu na eventuálne porušenie stavebných administratívnych predpisov, objasnil (odsek 23 rozsudku odvolacieho súdu, tiež odsek 2 tohto rozhodnutia).

25. Dovolací súd k uvedenému dopĺňa, že dovolacím dôvodom podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP je len odklon od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, rozdielne rozhodovanie toho istého senátu odvolacieho súdu v obdobných veciach ním nie je.

26. Poukaz žalobcu v súvislosti s viazanosťou súdu posúdením hmotnoprávneho vzťahu strán sporu v inom súdnom konaní (sp. zn. 12Co/13/2021), s odkazom na judikaturu odvolacieho súdu (R 40/2013), nebol opodstatnený. V dovolaní argumentoval, že v konaní nebolo preukázané administratívnymi rozhodnutiami, že predmetné stavby boli povolené podľa platných právnych predpisov. Uviedol, že žalovaný nepreukázal existenciu rozhodnutia o povolení stavby, stavebného povolenia alebo kolaudačného rozhodnutia (a ak existujú či sú právoplatné), ako ani súhlas vlastníka so stavbou na jeho pozemku. Záver súdov nižšej inštancie, že stavbu možno považovať za povolenú, predstavoval tak skutkový záver vyplývajúci z vykonaného dokazovania (odsek 23 rozhodnutia odvolacieho súdu). Nebol výsledkom aplikácie, či interpretácie konkrétneho ustanovenia právneho predpisu, ale bol výsledkom procesu komplexného vyhodnotenia skutkových okolností v prejednávanej veci, ktoré v konaní vyšli najavo, a ktoré v rámci zásady voľného hodnotenia dôkazov súd viedli k prijatiu tohto záveru. Otázka posudzovania dôkazného bremena je integrálnou súčasťou zisťovania skutkového stavu a hodnotenia dôkazov. Nejde teda o právne posudzovanie veci, ktorým treba spravidla rozumieť hmotnoprávne posúdenie (nález Ústavného súdu SR zo 6. mája 2010 sp. zn. II. ÚS 400/09). Vzhľadom na uvedené nemohlo potom dôjsť ani k viazanosti súdu právoplatným vyriešením otázky hmotnoprávneho vzťahu účastníkov v inom súdnom konaní, a teda ani k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu (R 40/2013) podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP (ako to namietal dovolateľ).

27. Nedostatky odôvodnenia súdneho rozhodnutia musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v článku 127 ods. 1 ústavy (I. ÚS 336/2019). Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu nevyplýva nedostatočnosť, ani absencia skutkových a právnych záverov, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu.

28. Ustálená judikatura Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že súdy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, musia sa zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. *Garcia Ruiz v. Španielsko*, *Vetrenko v. Moldavsko*, *Kraska v. Švajčiarsko*). Judikatura ESLP nevyžaduje, aby na každý argument strany bola v odôvodnení rozhodnutia súdu daná odpoveď, trvá však na tom, že ak ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď súdu práve na tento argument (*Ruiz Torija c. Španielsko* z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, *Hiro Balani c. Španielsko* z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, *Georgiadis c. Grécko* z 29. mája 1997, *Higgins c. Francúzsko* z 19. februára 1998).

29. Svojvôľa (arbitrárnosť) sa v zásade môže prejavovať v dvoch podobách: ako procesná svojvôľa, teda hrubé alebo opakované porušenie zásadných ustanovení právnych predpisov, upravujúcich postup

orgánu verejnej moci, alebo ako hmotnoprávna (meritórna) svojvôľa, teda extrémny nesúlad medzi právnym základom pre rozhodovanie vecí a závermi orgánu verejnej moci, ktoré sú vo vzťahu k tomuto právnemu základu neobhájiteľné všeobecne akceptovateľnými výkladovými postupmi (II. ÚS 576/2012). O arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide aj vtedy, ak sa zistí taká interpretácia a aplikácia právnej normy zo strany súdu, ktorá zásadne popiera účel a význam aplikovanej právnej normy, alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06), čo nebol daný prípad.

30. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom sporových strán, vrátane ich dôvodov a námietok.

31. Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (napr. I. ÚS 188/06). V tejto súvislosti je potrebné opäť pripomenúť, že nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Podľa ustálenej judikatúry najvyššieho súdu nesprávne právne posúdenie vecí nezakladá vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP.

32. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súd konštatuje, že vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP nezistil, preto je dovolanie žalobcu v tejto časti procesne neprípustné, čo je dôvodom na jeho odmietnutie podľa § 447 písm. c) CSP.

33. Dovolateľ v podanom dovolaní uplatnil aj dovolací dôvod v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

34. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP má byť procesnou stranou nastolená v dovolaní jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom. Relevanciu podľa citovaného ustanovenia má teda len právna (nie skutková) otázka, na ktorej spočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu. Musí ísť pritom o takú právnu otázku, ktorá bola podľa názoru dovolateľa odvolacím súdom vyriešená nesprávne (§ 433 a § 432 ods. 2 CSP) a pri ktorej s prihliadnutím na individuálne okolnosti prípadu súčasne platí, že ak by bola vyriešená správne, súdy by nevyhnutne rozhodli inak, pre dovolateľa priaznivejším spôsobom.

35. Najvyšší súd konštantne uvádza vo svojich rozhodnutiach, že právnym posúdením vecí je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením vecí je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis, alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, ale nesprávne ho interpretoval, alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Z uvedeného vyplýva rozsah, ale aj obsah dôvodov, ktoré musí dovolateľ uplatniť. Dovolací dôvod preto dovolateľ musí vymedziť tak, že uvedie ktoré právne posúdenie vecí pokladá za nesprávne a uvedie v čom spočíva nesprávnosť práve tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

36. K prvej právnej otázke (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP) dovolací súd poukazuje na odôvodnenie rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré tvorí s napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu organickú

(kompletizujúcu) jednotu (sp. zn. II. ÚS 78/05, sp. zn. III. ÚS 264/08, sp. zn. IV. ÚS 372/08), a ktoré vychádzalo z nespornej skutočnosti, že predmetné stavby verejnosť riadne užíva ako miestnu komunikáciu i chodník, a preto takéto užívanie je možné iba v súlade so stavebným poriadkom (§ 76 ods. 1 zákona č. 50/1976 Zb.), len na základe kolaudačného rozhodnutia, podľa ktorého možno užívať iba dokončené stavby alebo ich dokončené prevádzkové ucelené časti a len na povolené účely. Súd nižšej inštalácie považovali preto za preukázané, že ide o stavby povolené príslušnými kolaudačnými rozhodnutiami. Odvolací súd sa stotožnil aj s poukazom súdu prvej inštalácie na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky IV.ÚS 539/2020 zo dňa 28. 10. 2020, v ktorom sa ústavný súd stotožnil s právnym názorom krajského súdu, že vo vzťahu k stavbám, ktoré stavali, či zriaďovali štátne socialistické organizácie na cudzom pozemku, tie sa zo zákona stali ich vlastníctvom, resp. vlastníctvom štátu, a preto nejde o neoprávnenú stavbu. V nadväznosti na uvedený právny záver mal ústavný súd za to, že nie je ústavne neudržateľný záver (podmieneny historickým výkladom vzhľadom na dobovú preferenciu štátneho vlastníctva), že také hmotnoprávne riešenie preferuje legalizačný aspekt pre stavbu vo vlastníctve štátu bez ohľadu na pozemkovo-vlastnícke vzťahy a bez ohľadu na eventuálne porušenie stavebných administratívnych predpisov.

37. K námietke dovolateľa, že záver súdov nižšej inštalácie o tom, že stavbu možno považovať za povolenú je nesprávny, dovolací súd uvádza, že tu ide o skutkový záver vyplývajúci z vykonaného dokazovania. Súdom vychádzal z konkrétnych skutkových okolností a preto dovolací súd považuje prvú otázku vznesenú dovolateľom za otázku skutkovú a nie právnú, keďže súd pri jej riešení vychádzal z vykonaných dôkazov a následne po vyriešení tejto skutkovej otázky dospel k právnemu názoru o aplikovateľnosti zákona č. 66/2009 Z. z. Záver súdov tak nebol výsledkom aplikácie a interpretácie konkrétneho ustanovenia právneho predpisu, ale bol výsledkom hodnotenia skutkových okolností v prejednávanej veci, ktoré v konaní vyšli najavo a ktoré v rámci zásady voľného hodnotenia dôkazov súd viedli k jeho prijatiu. Žalobcom nastolená otázka nie je otázkou právnou, teda takou otázkou, ktorej riešenie by záviselo od výkladu určitej konkrétnej hmotnoprávnej alebo procesnoprávnej normy. Dovolateľ teda namietal skutkové závery, ktoré nie je dovolací súd oprávnený preskúmať, pretože podľa ustanovenia § 442 CSP je viazaný skutkovým stavom, z ktorého vychádzal odvolací súd.

38. Dovolací súd zdôrazňuje, že dovolanie nie je opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri vyvodzovaní záverov o skutkovom stave veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie (§ 442 CSP). Dovolaním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštalácie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania.

39. Nejde teda o námietku nesprávneho právneho posúdenia ak dovolateľ namietal, že právny záver odvolacieho súdu je nesprávny z toho dôvodu, že aplikoval predpisy hmotného práva na nesprávne či neúplne zistený skutkový stav veci. Za právne posúdenie veci nie je možné považovať ani hodnotiaci záver odvolacieho súdu o urobených skutkových zisteniach, a to aj vtedy, keď práve ten je rozhodujúci pre aplikáciu konkrétnej normy hmotného práva. Takýmto záverom, ktorý je len skutkovým, a nie právnym, je aj záver súdov nižšej inštalácie o preukázaní, že stavby miestnych komunikácií a chodníkov boli povolené. Ak dovolateľ zakladá kritiku právneho záveru odvolacieho súdu, že na jeho pozemkoch pod týmito stavbami vzniklo zákonné vecné bremeno, na polemike so skutkovým záverom o preukázaní povolenosti stavieb miestnych komunikácií a chodníkov, tak v podstate len predkladá vlastnú verziu skutkového stavu a na nej predstavuje tejto verzii zodpovedajúce právne závery, odlišné od záverov odvolacieho súdu. Takáto námietka však nespochybňuje právne posúdenie veci, ale napáda skutkové závery, na ktorých je založené pre neho nepriaznivé právne posúdenie. Je potrebné dodať, že žalobca už v odvolaní odkazom na uznesenie ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 539/2020, ktorý sa primárne zaoberal vecou z hľadiska pojmu „neoprávnená stavba“, vyhodnotil, že pre konanie v prejednávanej právnej veci je rozhodujúci pojem „nepovolená stavba“ (§ 4 zákona č. 66/2009 Z. z.), t. j. či ide o stavbu povolenú podľa platných právnych predpisov.

40. V dovolaní nastolená prvá otázka má skutkovú (nie právnu) povahu, ktorá nemôže viesť k prípustnosti dovolania. Bol preto daný dôvod na odmietnutie dovolania podľa § 447 písm. f) CSP, v zmysle ktorého dovolací súd odmietne dovolanie, ak nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi, alebo ak dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP.

41. Dovolací súd skúmajúc dovolanie žalobcu podľa jeho obsahu (§ 124 ods. 1 CSP) a z vymedzenia druhej právnej otázky konštatuje, že podstata dovolacej argumentácie spočívala vo vyriešení otázky, či finančná náhrada za vznik vecného bremena podľa zákona č. 66/2009 Z. z. je jednorazová a nemá charakter opakovaného plnenia.

42. Pri posudzovaní prípustnosti dovolania z hľadiska § 421 ods. 1 písm. b) CSP považoval dovolací súd za podstatné to, či nastolená právna otázka bola už v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu riešená. Dospel k záveru, že v čase rozhodovania dovolacieho súdu o dovolaní v tomto spore, už existovali rozhodnutia v druhovo totožných veciach, v ktorých sa dovolací súd položenou právnou otázkou zaoberal, napr. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Cdo/49/2023 zo dňa 26. 6. 2024, sp. zn. 8Cdo/17/2019 zo dňa 30. 11. 2020, sp. zn. 2Cdo/194/2018 zo dňa 26. 8. 2019, sp. zn. 1Cdo/99/2019 zo dňa 26. 1. 2022, sp. zn. 5Cdo/175/2019 zo dňa 27. 4. 2022, sp. zn. 2Cdo/53/2022 zo dňa 30. 5. 2024. Prípustnosť dovolania preto dovolací súd posudzoval podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP a skúmal, či sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

43. Pre právnu otázku v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP je charakteristický odklon jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky a odvolací súd sa svojím rozhodnutím odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (R 83/2018).

44. Vo vzťahu k dovolacej otázke z vyššie označených rozhodnutí najvyššieho súdu zhodne vyplýva, že nosná právna otázka (o jednorazovosti náhrady za vznik vecného bremena podľa zákona č. 66/2009 Z. z.) praxou súdnych autorít už bola vyriešená, keďže za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu treba považovať nielen rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, ale i rozhodnutia najvyššieho súdu, v ktorých bol opakovane potvrdený určitý právny názor. Nebolo tak (iba) na základe uznesenia z 30. novembra 2020 sp. zn. 8Cdo/17/2019, ktorým najvyšší súd zrušil predchádzajúce odvolacie rozhodnutie. Prítom toto dovolacie rozhodnutie prešlo aj testom ústavnosti zo strany ústavného súdu, ktorý ústavnú sťažnosť žalobcov uznesením z 30. septembra 2021 sp. zn. III. ÚS 537/2021 odmietol, vecne rešpektujúc predovšetkým princíp subsidiarity. K podobným záverom dospel najvyšší súd aj v rozsudku z 31. marca 2022 sp. zn. 2Cdo/151/2020 a v uznesení z 27. apríla 2022 sp. zn. 5Cdo/175/2019, či v rámci obiter dictum v uznesení z 28. júla 2022 sp. zn. 5Cdo/63/2021.

44.1. Tiež v uznesení z 26. augusta 2019 sp. zn. 2Cdo/194/2018 najvyšší súd riešil podobnú otázku, či existuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré by bránilo považovať náhradu za obmedzenie vlastníckych práv zákonným vecným bremenom podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. vo forme opakujúceho sa plnenia. V tejto súvislosti najvyšší súd uviedol, že podobnú právnu otázku už dovolací súd riešil (7Cdo/26/2014 a 3Cdo/49/2014), i keď v iných právnych súvislostiach (zákon č. 182/1993 Z. z.), pričom tam vyslovený názor je plne prijateľný a použiteľný aj na priznávanie primeranej náhrady za zriadenie vecného bremena podľa zákona č. 66/2009 Z. z. Aj obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. patrí totiž k tzv. legálnym (zákonným) vecným bremenám, čiže k verejnoprávnym obmedzeniam vlastníckeho práva. Jeho verejnoprávny charakter a jeho povaha nasvedčujú tomu, že sa významne približuje k obmedzeniu vlastníckeho práva zakotveného v zákone č. 182/1993 Z. z. Svedčí o tom nakoniec aj ich zhodná zákonná konštrukcia. Ak judikatúra najvyššieho súdu akceptovaná ústavným súdom dospela k záveru, že právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. vzniklo ex lege jednorazovo tomu, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti tohto zákona, nemôže byť tomu inak ani pri zriadení vecného bremena podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. Ak tieto legálne (zákonné) vecné bremená majú všetky jednotiace znaky, t. j. ide o obmedzenia vlastníckeho práva založené verejnoprávnymi normami kogentného charakteru s významným prvkom súkromnoprávnym, okruh oprávnených subjektov je

vymedzený druhovo, s prihladením na druh zápisu do katastra nehnuteľností, vyjadrené v zhodnej právnej úprave, nemôže byť tomu inak ani v súvislosti s finančnou náhradou za obmedzenie vlastníckeho práva. Pre opačný právny názor niet žiadnych presvedčivých argumentov. Predmetné rozhodnutie rovnako prešlo testom ústavnosti, keď ústavný súd uznesením z 28. októbra 2020 sp. zn. IV. ÚS 539/2020 odmietol sťažnosť smerujúcu (aj) proti tomuto dovolaciemu rozhodnutiu v podstatnom uvádzajúc, že prihladajúc na relevantné časti napadnutého uznesenia, ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd sa ako dovolací súd v napadnutom uznesení zaoberal a ústavne akceptovateľným spôsobom aj vysporiadal s dovolacou argumentáciou sťažovateľa, s ktorou sa nestotožnil, a preto jeho dovolanie odmietol.

44.2. V uznesení z 26. januára 2022 sp. zn. 1Cdo/99/2019 najvyšší súd v podobných súvislostiach pri interpretácii § 4 zákona č. 66/2009 Z. z. uviedol, že odvolací súd rozhodol v súlade s rozhodovacou praxou dovolacieho súdu, keď uzavrel, že z charakteru uplatneného práva žalobcu na zaplatenie náhrady za zriadenie vecného bremena je ustálené, že išlo o jednorazovú odplatu, keďže vecné bremeno v prospech žalovaného na pozemku, ktorý je momentálne vo vlastníctve žalobcu, vzniklo zo zákona ku dňu 1. 7. 2009 a vlastník pozemku si v zmysle ustanovení Občianskeho zákonníka o premlčaní neuplatnil nárok na odplatu v lehote troch rokov od jeho vzniku, t. j. do 1. 7. 2012, jeho právo sa premlčalo, teda nárok na odplatu za zriadenie vecného bremena bol v čase kúpy pozemku už premlčaný. Uvedené rozhodnutie rovnako prešlo testom ústavnosti, keď ústavný súd uznesením z 12. mája 2022 sp. zn. III. ÚS 272/2022 odmietol sťažnosť z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti a poukazujúc na svoje predchádzajúce rozhodnutia (III. ÚS 68/2019 a III. ÚS 340/2021) uviedol, že zákon č. 66/2009 Z. z. mlčí v tom, že by sťažovatelia mali mať či už jednorazovú alebo opakovanú náhradu za zriadenie vecného bremena. Záver, že im nemožno priznať opakovanú náhradu, nemožno považovať za vylúčenie zákonom predpokladaného následku, a preto v prípade napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu nemožno dospieť k záveru, že by išlo o rozhodnutie, ktoré je nelogické alebo v zjavnom rozpore s právnou úpravou, ktorú najvyšší súd v tejto veci aplikoval (porov. tiež III. ÚS 621/2023, III. ÚS 95/2020). K podobným záverom dospel dovolací súd aj v uznesení zo 14. decembra 2022 sp. zn. 1Cdo/255/2021.

45. Podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. ak nemá vlastník stavby ku dňu účinnosti tohto zákona k pozemku pod stavbou zmluvne dohodnuté iné právo, vzniká vo verejnom záujme k pozemku pod stavbou užívanému vlastníkovi stavby dňom účinnosti tohto zákona v prospech vlastníka stavby, právo zodpovedajúce vecnému bremenu, ktorého obsahom je držba a užívanie pozemku pod stavbou, vrátane práva uskutočniť stavbu alebo zmenu stavby, ak ide o stavbu povolenú podľa platných právnych predpisov, ktorá prešla z vlastníctva štátu na obec alebo vyšší územný celok. Podkladom na vykonanie záznamu o vzniku vecného bremena v katastri nehnuteľností je súpis nehnuteľností, ku ktorým vzniklo v prospech vlastníka stavby právo zodpovedajúce vecnému bremenu.

46. Podľa § 4 ods. 2 zákona č. 66/2009 Z. z. vlastník pozemku pod stavbou je povinný strpieť výkon práva zodpovedajúceho vecnému bremenu do vykonania úprav v príslušnom katastrálnom území.

47. Právna úprava v zákone č. 66/2009 Z. z. predstavuje verejnoprávne obmedzenie vlastníckeho práva, pretože oprávnenie držať a užívať pozemok neprislúcha konkrétnej osobe, ale druhovo vymedzenému subjektu - obci alebo vyššiemu územnému celku a obmedzenie vlastníckeho práva je zákonodarcom odôvodnené verejným záujmom. Zriadenie vecného bremena bolo spôsobom ako vyriešiť dlhodobu neusporiadanú vzťahy k pozemkom vo vlastníctve iných osôb, na ktorých sa nachádzajú povolené stavby, ktoré boli pôvodne vo vlastníctve štátu a podľa osobitných predpisov prešli na obce a vyššie územné celky.

48. Zákon č. 66/2009 Z. z. (obdobne zákon č. 182/1993 Z. z.) *expressis verbis* neuvádza, že vecné bremeno vzniká za náhradu. Ústavný súd v rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 474/2013 skonštatoval, že hoci zákon č. 182/1993 Z. z. neuvádza, že vecné bremeno podľa § 23 ods. 5 vzniká len za náhradu, je potrebné, aby sa pritom vychádzalo z čl. 11 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd a v kontexte s tým aj s právnou úpravou obsiahnutou v pôvodnom ustanovení § 135c ods. 3 Občianskeho zákonníka. Najvyšší súd sa už skôr vyjadril, že pri nedostatku právnej úpravy možno náhradu za vzniknuté bremeno

odvodiť zo všeobecne uznávaných princípov, príkazom na ochranu základných práv a slobôd a zo základného práva vlastníť a užívať majetok (rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/89/2008).

49. I v prípade vzniku vecného bremena ustanovením § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. je primeraná náhrada namieste. Všeobecné súdy v doterajšej rozhodovacej činnosti plne rešpektujú, že vlastníkom pozemkov pod stavbami patriacimi obci alebo vyššiemu územnému celku patrí primeraná náhrada podľa všeobecných zásad upravujúcich inštitút vecného bremena, determinovaných proporionalitou a vyvažovaním hodnoty vlastníckeho práva a hodnoty verejného záujmu (porov. rozsudok Krajského súdu v Trnave sp. zn. 10Co/134/2012, uznesenie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 19Co/198/2014, tiež rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/175/2019).

50. Judikatúra najvyššieho súdu akceptovaná ústavným súdom dospela k záveru, že právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. vzniklo ex lege jednorazovo tomu, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti tohto zákona. Obdobne je tomu tak pri vzniku vecného bremena podľa ustanovenia § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z., s poukazom na vyššie uvedené jednotiace znaky.

51. Podľa § 434 CSP na doplnenie dovolacích dôvodov po uplynutí lehoty na podanie dovolania, dovolací súd neprihliada. Kvalitatívnym doplnením dovolacieho dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci, v podaní žalobcu zo dňa 3. 11. 2023, sa preto dovolací súd nemohol zaoberať. Žiada sa dodať, že v prípade názorov vyslovených ako obiter dictum, bez meritórnej argumentácie, z hľadiska ustálenej rozhodovacej praxe ústavného súdu, nepôjde o rozhodnutia precedenčného charakteru.

52. Dovolací súd konštatuje, že pokiaľ dovolateľ tvrdí, že rozhodnutie odvolacieho súdu v prejednávanej veci záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená, robí tak neopodstatnene. Právne posúdenie sporu odvolacím súdom je v súlade s vyššie prezentovaným ustáleným právnym názorom dovolacieho súdu a nepredstavuje tak nesprávne právne posúdenie veci, či odklon od vyššie uvedenej ustálenej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP a preto dovolací súd dovolanie žalobcu ako neprípustné odmietol podľa § 447 písm. c) CSP.

53. V rámci dovolacieho konania bolo potrebné podľa dovolateľa vyriešiť aj právnu otázku či možno nadobúdanie pozemkov zastavaných stavbami vo vlastníctve tretích osôb a následné uplatňovanie si práva na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva, považovať za výkon práva v rozpore s dobrými mravmi (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP). Z odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie vyplýva, že rozhodnutie o zamietnutí žaloby nezaložil na závere, že uplatňovaný nárok zo strany žalobcu je v rozpore s dobrými mravmi podľa § 3 Občianskeho zákonníka, v dôsledku čoho by nemohol požívať právnu ochranu. Primárnym dôvodom zamietnutia žaloby bol nedostatok aktívnej vecnej legitímácie žalobcu v danom spore, keďže nepreukázal, že je nositeľom hmotného práva, ako subjektu ktorému prislúcha nárok na náhradu za zákonné vecné bremeno (odsek 49 rozhodnutia súdu prvej inštancie). Odvolací súd vo svojom rozhodnutí poukázal na žalobcom podané odvolanie, v ktorom uviedol, že nesúhlasí s právnym názorom súdu prvej inštancie, ktorý len okrajovo konštatoval, že nárok uplatnený žalobou je v rozpore s dobrými mravmi (odsek 34 rozhodnutia odvolacieho súdu).

54. Sumarizujúc uvedené zodpovedanie dovolateľom nastolenej otázky, nebolo spôsobilé privodiť mu priaznivejšie rozhodnutie. Je tak zrejmé, že dovolateľom vymedzená tretia otázka nepredstavuje právnu otázku, od vyriešenia ktorej by záviselo dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu. V dôsledku toho nebol naplnený ani predpoklad prípustnosti dovolania, že odvolací súd by nevyhnutne rozhodol inak, pre dovolateľa priaznivejším spôsobom, ak by v dovolaní nastolená právna otázka bola rozhodnutá správne.

55. Právna otázka, ktorú má dovolací súd vo svojom rozhodnutí riešiť, musí byť ako celok rozhodujúca (kľúčová) pre rozhodnutie vo veci samej. To znamená, že dovolací súd nemôže riešiť hypotetické otázky, ktoré nemajú, respektíve v konaní nemôžu mať sami o sebe vplyv na meritórne rozhodnutie, a

ani akademické otázky, ktoré nemajú priamy súvis s rozhodovaným sporom. Dovolateľ, aby mohol byť v dovolacom konaní úspešný (v ponímaní skúmania ním namietaného právneho posúdenia dovolacím súdom), musí relevantným spôsobom (t.j. spôsobom predpokladaným v § 432 ods. 2 CSP) spochybníť v dovolaní celú nosnú právnu argumentáciu, na ktorej odvolací súd založil svoje rozhodnutie, k čomu v posudzovanej veci v uvedenom smere nedošlo. Je tak zrejmé, že meritórny dovolací prieskum tu nebolo možné uskutočniť. Pokiaľ by dovolací súd za tohto stavu nebral do úvahy absenciu náležitostí prípustnosti dovolania a napriek tomu by pristúpil aj k posúdeniu dôvodnosti dovolania, uskutočnil by procesne neprípustný dovolací prieskum, priečiaci sa nielen všeobecnej koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania, zvolenej v Civilnom sporovom poriadku, ale aj konkrétnemu cieľu sledovanému ustanovením § 421 ods. 1 CSP. Postup dovolacieho súdu by v takom prípade porušil základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (II. ÚS 172/03).

56. S poukazom na vyššie uvedené v súvislosti s dovolateľom označenou treťou otázkou bol daný dôvod na odmietnutie dovolania podľa § 447 písm. f) CSP, v zmysle ktorého dovolací súd odmietne dovolanie, ak nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi, alebo ak dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP.

57. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa § 453 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 a § 255 ods. 1 CSP, teda na základe zásady úspechu strany v dovolacom konaní (§ 255 ods. 1 CSP), v zmysle ktorej úspešnému žalovanému vznikol voči žalobcovi nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

58. Toto uznesenie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.